

ZAHÍD XƏLÍL

**GÜNƏŞİ
QOPARTMAQ
İSTƏYƏN AYILAR**



11
ZAHİD XƏLİL

84 5/201
X 48

GÜNƏŞİ QOPARTMAQ İSTƏYƏN AYILAR

F. Kərimli adına
Azərbaycan Dövlət Uşaq
KITABXANASI
KV. № 77180



«Elm və təhsil»
Bakı - 2013

2015 fonu



Tərtib edən: Ş.Nəbiyeva
Redaktoru: Q. İsabəyli
Korrketoru: G.İbrahimova

Yumru Yumaq

Bir Yumru Yumaq var idi və yaman qorxaqdı. Buna görə də həmişə diyirlənə-diyirlənə gedirdi ki, onu görən olmasın. Bir dəfə bu Yumru Yumaq yenə də dıgırlanıb gedirdi. Birdən qabağına bir Yumru Yumruq çıxdı. Yumru Yumruq güclü və qəzəbli idi.

—Ehey Yumru Yumaq, hara belə? Məgər qorxmursan ki, yolda səni əzişdirib palaza döndərərlər?

—Qorxuram! Amma getməliyəm. Axı yumru-yumru qayaların arasında Qumru adlı bir qız mənim yolumu gözləyir. O məndən yumşaq bir corab toxuyub yumru bir xonça düzəldəcək və Yuxarı Yurddakı igid oğlana göndərəcəkdir.

—Bir halda ki, belədir, onda qoy mən də sənənlə gedim. Yumru Yumruq da Yumru Yumağa qoşulub getməyə başladı.

Əvvəl qabaqlarına bir Dovşan çıxdı. Dovşan da yumaq kimi yumru idi:

—Ay Yumru Yumaq, ay Yumru Yumruq hara belə? Məgər qorxmursunuz ki, yolda yalquzaq sizi parçalayar?

Yumru Yumruq qəzəbləndi. Bir az da yumrulanıb qaşqabağını tökdü:

—Yalquzağın nəyindən qorxuruq? Qoy o bizdən qorxsun!

Dovşan Yumru Yumruğun nə qədər güclü və qorxmaz olduğunu indi gördü və dedi:

—Qoyun mən də sizinlə gedim!

—Lap yaxşı oldu – deyə Yumru Yumaq atılıb düşdü.

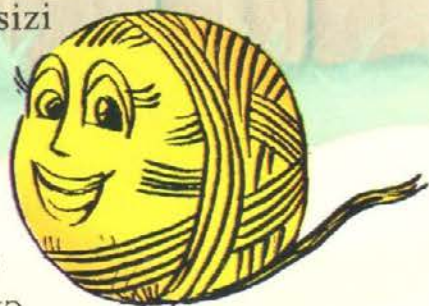
Amma atılıb düşəndə az qaldı ki, cözələnsin.

—Bir az yavaş, əgər cözələnib açılısan, səni kim yumaq kimi sarıyacaq? — deyə Yumru Yumruq qəzəbləndi.

—Daha tullanmaram!

Onlar yollarına davam etdilər.

Birdən qabaqlarına bir vahiməli Yekə Yumru Yumaq çıxdı. Bu elə Yekə Yumru Yumaq idi ki, hətta Yumru Yumruğun özü də bir az qorxan kimi oldu. Birdən Yekə Yumru Yumaq



onların qarşısında dayandı və açıldı. Baxıb gördülər ki, bu, Ayıdır.

Ayı onlara çatmaq üçün özünü yumrulayıb dağdan diyir-lədiymiş.

—Ay Yumru Yumaq, Yumru Yumruq, Yumru Dovşan, hara belə? Məgər qorxmursunuz ki, Yalquzaq qabağınızı kəsib sizi parçalayar?

Yumru Yumaq Dovşan hamıdan qabaq dilləndi:

—Canavarın nəyindən qorxaçağıq, qoy onun özü bizdən qorxsun?!

Ayı fikirləşdi:

—«Doğrudan da bunlar canavardan niyə qorxmalı idilər?».

Dedi:

—Qoyun mən də sizinlə gedim.

—Lap yaxşı!

Yumru Yumaq Ayı qabaqda, Yumru Yumaq Dovşan onun dalınca, Yumru Yumağın özü ortada, Yumru Yumruq isə arxada yola düşdülər. Uzaqdan onları Yalquzaq canavar gördü. Amma Ayının qorxusundan onlara yaxınlaşa bilmədi. Gedib bütün yalquzaqları topladı və əhvalatı onlara danışdı.

Canavarlar sözü bir yerə qoyub Yumru Yumaqları axtarmağa başladılar.

Yumru Yumağın dəstəsi gəlib Qumrunun oturduğu yumru-yumru qayalara yetişdi. Qumru Yumru Yumağı təzəcə əlinə götürüb ondan corab toxumaq istəyirdi ki, bir də gördü canavar gəlir. Dostlarını xəbərdar etdi. Yumruq o saat düyünlənib qəzəblə qışqırdı:

—Qoy gəlsinlər, hamısının başını əzəcəyəm!

Yumru Yumaq Ayı donquldandı:

—Deyəsən bunların ölümü çatıb!

Təkcə Yumru Yumaq Dovşan tir-tir əsdi və dedi:

—Dostlar, onlar çox, biz az. Mənim bir təklifim var. Gəlin hamımız yumrulanıb yerimizdə sakitcə dayanaq. Belə dursaq yumru qayalardan heç nə ilə seçilmərik.

Bu söz hamısının ağına batdı. Qayaların yanında yumru-lanıb sakitcə durdular. Canavarlar nə qədər axtarıdılarsa Yumru Yumaqları tapa bilmədilər. Əvəzində onları aldatdığı üçün həmin yalquzağı dəstədən qovdular.

Güzgü

D

ovşan yoldan bir güzgü tapdı. Güzgüdə özünü gorub elə bildi ki, şəkildi.

—Qəşəng bir şəkil tapmışam, lap qəşəng! Deyə səs-küy saldı. Ceyran güzgünü alıb baxdı:

—Doğrudan da gözəldir. Siz bir onun buynuzlarına baxın. Lap mənimkinə oxşayır. Gözlərinə söz ola bilməz!

Canavar güzgünü qapıb aldı.

—Bəri ver görüm, — deyə Ceyranın üstünə qışqırdı. Canavar xeyli baxıb dedi:

—Hm, gözəl olmağına sözüüm yoxdur, amma yırtıcıya oxşayır.

O güzgünü İlanə verdi. İlan baxıb dedi:

—Ay aman, mægər siz onun dişlərinin dibindəki zəhərə fikir vevmirsiniz? Bu saat o, hamını çala bilər.

Meymun güzgünü İlanın əlindən qapdı və diqqətlə baxmağa başladı. Xeyli baxandan sonra qışqırdı:

— Belə çirkin heyvanın şeklini hələ bir əlinizə də alırsınız? — deyib güzgünü dərəyə tullaı.

Güzgü sındı, hekayə də qurtardı.



Ansamlı

Mən sizə deyəndə ki, dünyada qəribə işlər olur, inanmırsınız. Bu ansamblın üzvləri bircə göz qırpımında toplandılar. Bilmək olmurdu ki, onları bir yerə kim yığdı. Əvvəlcə cır səslə tütəkçalan heç kəsə baxmadan işə başladı. Nazik səslə çoban tütəyini dodaqlarına yapışdırıb çaldı:

—Fia, fia, fia...

Ansamblın üzvləri gözləyirdi ki, o səsinə kəsin ki, başqaları da öz istedadını göstərə bilsin.

Tütək çalan isə heç bu barədə düşünmək belə istəmirdi. Gücü gəldikcə tütəyini püfləyirdi:

—Fffia, fia, fia, fia...

Nağaraçı daha dözə bilmədi. Onun səsinə batırmaq üçün var gücü ilə nağarasını döyəcləməyə başladı:

—Bim bam, bom, bim! —

Yəni səsinizi kəsin görək nə var, nə yox.

—Bu daha ağ

oldu, — deyə biri sazın tellərini səsləndirməyə başladı:

—Dalaley, dalaley, dalaley...
dalaley, dalaley...

Ansamblın balaca bir üzvü isə iki şüşə qırığını bir-birinə vururdu.

—Cik-çirik, cik-çirik!

Bir azdan hamı çalırdı. Pəncərələrin tayları açılır, bu nəğməyə qulaq



asırdılar. Doğrudur, hərə
bir şey çalırdı, amma bu
qarışq səslərin özü də
gözəl idi. Təkcə bir qarı,
pəncərəsini bərk-bərk
bağlayıb deyiniirdi:

—Ay sizin qanadınız kəsilsin!
Səhər tezdən durub adamı yatmağa da
qoymurlar.

Qarğa isə qarının sözünü eşit-
mirmiş kimi qarıldayırdı:

—Qarr, qarr, işinizdə olun. Dünyada
quş ansamblından gözəl ansambl yoxdur!



GÜNƏŞİ QOPARTMAQ İSTƏYƏN AYILAR

Payızda günəşin istisi xeyli azalmışdı. Ayı balası yerdə eşələnə-eşələnə günəşə baxırdı. Birdən qulağını qaşayıb dərin fikrə getdi. Öz-özünə dedi: "Gəlsənə günəşi qoparıb öz kahamıza gətirəm. Onda hamını qızdırmaq əvəzinə bütün istisini bizə verər. Gör canımız necə qızar, ey!" O başına gələn bu fikrin təsirindən elə sevindi ki, iki dəfə mayallaq aşdı. Sonra atasının yanına gəlib ondan məsləhət istədi. Atası qulağının dibini elə bərk qaşdı ki, qoz boyda şiş yarandı.

—Ağıllı fikirdir. Lap ağıllı. Gedək baba ilə məsləhətləşək.

Onlar qoca ayının yanına gəldilər:

—İstəyirik günəşi qoparıb öz kahamıza gətirək. Qoy təkəcə bizimki olsun.

Baba qulağının dibini necə qaşdısa ordan qan çıxdı. Ayılar o saat başa düşdülər ki, baba lap dərindən fikirləşir.

H a ç a n d a n - h a ç a n a dilləndi:

—Olduqca ağıllı fikirdir. Gedək günəşi gətirməyə.





Onlar gəlib Kəpəzin ətəyinə çatdılar. Baba dedi:

—Dağın lap zirvəsinə çıxıb bilsək əlimiz günəşə çatacaq.

Baba qabaqda, ata onun arxasınca, nəvə də lap arxada ağzı-yuxarı yortmağa başladılar. Kəpəzin lap zirvəsində qabaqlarına sıldırım bir qaya çıxdı. Dayanıb fikrə getdilər ki, bu sıldırımı necə çıxsınlar. Ayı balası qulağının dibini bərk-bərk qaşdı. Ata ayı qulağını necə qaşdısa bayaqkindan da

böyük şiş yarandı. Baba qulağını qaşırıyanda qan necə fəvvarə vurdusa xeyli əlləşdikdən sonra onun qulağının qanını kəsdilər.

Baba dedi:

—Mən dırmaşacağam. Siz isə ayağımdan sallanın.

Bərk tutun ki, yıxılmayasınız.

Onlar çıxdılar, çıxdılar. Sıldırımın qurtarhaqurtarında baba dedi:

—Uşaqlar, ayağımdan bərk tutun əlimə tüpürürəm.

Onlar babanın ayağından lap bərk yapışdılar.

Baba əlinə tüpürmək üçün tutduğu qayanı bir anlıq buraxdı. Ayıların üçü də sıldırımdan aşağı yumalandılar. Bir müddətdən sonra özlərinə gəldilər. Ayaqları, belləri tamam əzilmişdi.

Onlar yıxılmalarının səbəbini başa düşmədikləri üçün donquldana-donquldana öz kahalarına qayıtdılar.



Dünyanın ən ədalətli gözətçisi

Bax gözətçi buna deyərəm: qollarını yana açıb düz bostanın ortasında dayanıb. Bir quşun hünəri varsa yaxınlaşsın. Qoruqçu elə bir səs çıxarar ki, quşun bağı yarılar: cırıq, zaranq, draxt!

Gözətçi hərdən gözaltı yetişmiş çiyələklərə baxır, öz-özünə fikirləşirdi:

-Yəqin bal kimidi. Amma mən ondan birini də qoparmaram. Haram şey nəyimə gərəkdi. Hə, qardaş, heç kəsin malına əyri gözlə baxmaram. Hələ siz bostanın üstündə uçan boz sərçələrə baxın, oğurluq etmək istəyirlər, haramzadalar. Eybi yox, mən sizə göstərərəm. Cırıq, zaranq, draxt!"

Gözətçi pərən-pərən olmuş quşların arxasınca baxıb elə bir şaqqanaq çəkdi ki, bostançının boz köpəyi hirsle hürüb quyruğunu qapmağa başladı.

Çiyələklər balaca, qarantıl dişlərini göstərib deyirdilər:

—Bizi yemək olar! Niyə gözlərini bərəldirsən, yesənə?!

Qarovulçu ağzının suyunu güclə saxlayıb deyirdi:

—Lənət şeytana. Yox, mən sizi yeyə bilmərəm. Səhər bağ sahibinə nə cavab verərəm?!

Orasını da deyim ki, bu ədalətli qarovulçunun ürəyi çox təmiz idi və görünür elə buna görə də özündən deməyi yaman xoşlayırdı. Ən çox sevdiyi şey bir pələngi öldürməsi haqqında rəvayəti danışmaq idi. Bir dəfə hardansa



çobanaldadan quşu uçub gəldi. Çobanaldadan çiyələk yemək istəyirdi. O düz qarovulçunun qarşısına qonub dedi:

—Qardaş, o pələngi necə öldürdüyünü yaxşı-yaxşı danış.

Qarovulçu şövlə dedi:

—Hə, bir də gördüm ki, zolaqlı, xallı pələng gəlir. Bıqları da ki, qaydasında. Dişlərini yada salanda adamın ürəyi yarılr. Düzdü, pələng çox böyük idi. Amma nə qədər böyük olsa da mənim dizimdən ancaq olardı.

Pələng bostanın ortasına çatanda mən bir nəərə çəkdim: drraxt! Onu gördüm ki, “gumb” bir şey partladı: sən demə bu pələngin ürəyi imiş.

Səhəri onu sürüyüb apardılar. Bağ sahibi bax bunu mənə onda bağışladı.

Çobanaldadan qarovulçunun söhbətinə qulaq asa-asa çiyələk kollarını dənləyirdi. O, yetişmiş meyvələrdən yeyib cəh-cəhlə oxumağa başladı. Gözətçi qəzəblə qışqırdı:

-Cırınq, zaranq, drraxt! Tez ol bostandan çıx.

Başımı söhbətə qatıb gör nə yeyir, qarınqulu.

Eh, çobanaldadan onun sözünə heç əhəmiyyət də vermədi. Qırmızı çiyələklə qarnını doldurandan sonra uçub düz qarovulçunun sarı, uzun burnuna qondu. Başqa quşlar bu əhvalatı görüb ürəkləndilər. Bir anda bostana daraşdılar. Qoruqçu necə hirsləndisə qırılıb yerə düşdü, Üstünün zınqırovları hərəsi bir yana dağıldı.

Deyirlər ki, bostan pozulandan sonra uşaqlar onun qollarını at kimi minib çapırmışlar. Qoruqçu isə hələ də işə yaradığı üçün elə əvvəlki kimi sevinirmiş.

Orasını da deyim ki, bu əhvalat doğrudan da olub. Özü də bilirsiniz harada? Kür çayı boyunca uzanıb gedən bostanların birində.



Aytənlə Anarın nağılı

Aytənün gözləri qaradı. Böyürtkən kimi. Anarın gözləri yumrudu. Yupyumru. İki damla mürəbbə kimi. Onların ikisi də balacadı. Bapbalaca. Bir gün bu dostların hərəsi bir tısbağa tapdı. Gölün sahilini gəzəndə gördülər ki, tısbağalar yavaş-yavaş gölə girmək istəyir. Əslində tısbağalar uşaqlardan qaçırdı. Amma neyləmək olar, yerişləri çox asta olduğundan qarışqadan da yavaş yeriyirdilər.

Əvvəlcə Anar tısbağanın birini qucağına götürdü, sonra Aytən də ürəkləndi, tez o biri tısbağanı qucağına götürdü. Aytən dedi:

—Kimin tısbağası qəşəngdir?

Anarın yumru gözləri elə parıldadı ki, elə bil indicə bişmiş mürəbbə damlasıdı. Çopur tısbağanı qabağa uzadıb dedi:

—Əlbəttə mənimki qəşəngdir!

Aytən ağ toppuş əlləri ilə bərk-bərk tutduğu yastı daşa oxşayan tısbağasını sinəsinə sıxdı. Tısbağanın qarmaq kimi əyri dırnaqları havada açıla qalmışdı. O, qara böyürtkən gözlərini tısbağasına zilləyib dedi:

—Mənimki lap gözəldi, heç ona tay tapılmaz!

Anarın səsi titrədi:

—Mənimki ev boyda gözəldi!



—Mənimki bu küçə boyda gözəldi!

—Mənimki Bakı boyda gözəldi!

—Mənimki də... mənimki də...

Aytən deməyə söz tapmadı. Bilmədi nə boyda desin ki, Anarından böyük olsun.

Onlar küsühdülər. Hərə öz tısbağasını götürüb getdi.

Axşamüstü Anar dostundan küsdüyü üçün peşman oldu. Ürəyində fikirləşdi ki, qoy Aytənin tısbağası qəşəng olsun.

Anar Aytənə zəng etdi:

—Aytən, mənəm, Anardı.

Aytən dostunun zəngindən çox sevindi. Anar dedi:

—Aytən, sənin tısbağan lap gözəldi! Dünya boyda. Lapondan da çox!

Aytən dedi:

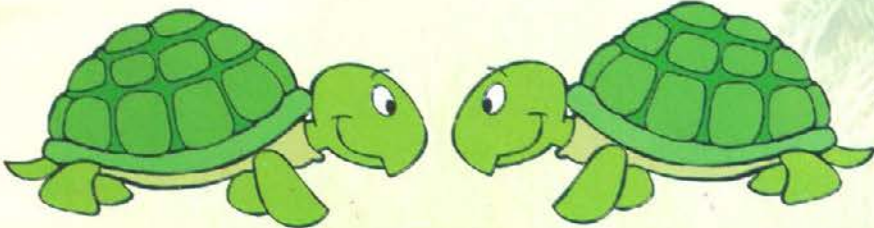
—Yox, sənin tısbağan gözəldi, dünya boyda, lap ondan da çox. Anar dedi:

—Qoy sənin tısbağan gözəl olsun, Aytən!

Aytən dedi:

—Yox, qoy sənin tısbağan gözəl olsun!

Hə, sözləri yenə də düz gəlmədi. Anarın mürəbbə damlasına oxşayan gözlərinin işığı bir az azalan kimi oldu. Aytənin qara böyürtkən gözlərinin qaralığı bir az azalan kimi oldu. Hə, işlər çətinləşdi. İndi biz neyləyək?



Üç görməmiş

Biri var idi, biri yox idi, dünyada üç görməmiş var idi. İşin tərsliyindən bu görməmişlərin üçü də bacı idi. Böyük bacının adı Böyük Görməmiş, ortancıl bacının adı Ortancıl Görməmiş, balaca bacının isə adı Balaca Görməmiş idi. Sizi inandırırım ki, heç vaxt belə görməmiş qarşınıza çıxmayıb. Tutaq ki, ata qarpız alıb gətirir. Böyük Görməmiş yangınsöndürən maşın kimi əvvəl uzun bir fit verir. Sonra qışqırır:

— Qarpızın dadına əvvəl mən baxmalıyam.

Ortancıl Görməmiş paroxod kimi uğuldayır:

— Yox, yox, qətiyyənlə şey ola bilməz. Mən dura-dura kimin haqqı var ki, qarpızım dadına baxsın.

Balaca görməmiş nazik səsle amma hündürdən qışqırır:

- Məgər mən ölmüşəm ki, qarpızın dadına birinci siz baxırsınız.

Beləcə görməmişlər arasında dava başlayır. Bir də ayılıb görürlər ki, qarpız çoxdan yeyilib qurtarıb. Onlar iş-işdən keçdiyini görüb özlərini sındırmırlar. Böyük Görməmiş yangından sonra suyu süzülə-süzülə gedən yangınsöndürən kimi astadan deyir:

— Çox dadlı qarpız idi. Mən ömrümdə belə ləzzətli qarpız görməmişəm.



Ortancıl Görməmiş sahilə lövbər salan paroxod kimi fıısıldayır:

—Rəngi də ki, qıpqırmızıydı. Yəqin ki, dünyada ikinci belə qarpız yoxdur.

Balaca Görməmiş dayanacağına yaxınlaşan elektrik qatarı kimi uğuldayır:

—Belə yumru qarpızları ancaq muzeylərdə tapmaq olar.

Elə güman etməyin ki, bu görməmişlər həqiqətən görməmiş idi və ömürlərində heç nə görməmişdilər. Yox, yox siz nə danışırırsınız? Onların ataları ağıllı bir kişi idi.

Günlərin bir günü ata düz bir maşın qarpız alıb gətirdi. Qoy ürəkləri istəyən qədər yesinlər. Bəlkə gözləri doya.

Aydın məsələdir ki, bacılar maşına hücum çəkdi. Hər biri bütün maşına sahib olmaq istədi. Amma bu işin mümkün olmadığını görəndə Böyük Görməmiş ən iri qarpızı götürüb dedi:

—Bu mənimdir!

O r t a n c ı l

Görməmiş özünü həmin qarpızın üstünə atıb dedi:

—O özümündür!

Balaca görməmiş qıyya çəkdi:

—Mənimdi!

İşi belə görəndə ata həmin qarpızı alıb dərəyə tulladı. Qarpız diyirləndi, görməmişlər də onun dalınca. Qarpız axırda yekə bir daşa dəyib parça-parça oldu. Bacılar qarpız qırıqlarının yanında oturub onun ləzzətli qarpız olması barədə uzun-uzun mübahisə etdilər.



İki ağcaqanad

Dünyada iki ağcaqanad var idi. Birinin adı gözəllər gözəli Ağçiçək, o birinin adı igidlər igidi Ağkişi. Onlar lap xoşbəxt yaşayırdılar. Axşamlar səs-səsə verib oxuyurdular. Ağkişinin həm gözəl səsi vardı, həm də kamança çalırdı. Ağçiçək də pis oxumurdu. Elə axşam süfrəsi yığışdırılan kimi konsert başlayırdı. Əvvəl Ağçiçək bir zəngulə vururdu. İnsafla desək, hələ heç bir ağcaqanad onun kimi zəngulə vura bilməyib. Sonra Ağkişi başını kamançaya tərəf əyib, necə yanıqlı çalıb oxuyurdusa, qurbağalar bir anda öz sevimli mahnılarını kəsib, bu gözəl nəğməyə qulaq asırdılar.



Amma bu işlər xır-xır qurbağanın heç xoşuna gəlmirdi. Görün iş hara çatmışdı ki, o duradura Ağkişinin səsinə qulaq asırdılar. Bir dəfə Qurbağalar padşahı Göygöz Qurbağa aman-

zaman bir qızının toyunu eləmək üçün Ağkişini çağırdı. Bunu eşidən xır-xır qurbağa necə bərkdən xırıldadısa səsi tamam tutuldu. Di gəl ki, xır-xır Qurbağa fürsət tapıb, Ağkişini dirigözlü uddu. Bu əhvalatı eşidən gözəllər gözəli Ağçiçək necə hönkürüb ağladısa gözündən su əvəzinə iki qığılcım düşdü. Onun gözündən yaş əvəzinə qığılcım düşdüyünü görən cırcırma soruşdu

— Gözəllər gözəli Ağçiçək, nə olub?



— Daha bundan artıq nə olacaq. Xır-xır Qurbağa igidlər igidi Ağkişini uddu.

Cırcırma bu sözü eşidəndə necə cırlıdadısa bütün cırlıdayan stol və çarpayıların səsi bir anda batdı. Hamı elə bildi dünyada Cırcıramadan başqa cırlıdayan yoxdur. Qarğa Cırcıramanın belə yanıqlı cırlıtısını eşidib soruşdu:

— Nə olub?

— Daha bundan artıq nə olacaq. Xır-xır Qurbağa igidlər igidi Ağkişini necə yeyibsə, gözəllər gözəli Ağçiçək gözündən yaş əvəzinə od tökür.

Bir görəydiniz bu zaman qarğa necə qarılıdadı. Onun qarılıtısı bütün dünya qurbağalarının qurultusunu batırdı. Adamlar fikirləşdilər ki, qarğanın bu qarılıtısının cavabında gərək o qədər qar yağsın ki, düzü-dünyanı tutsun.

Bunu görən Sarı Bülbül soruşdu:

— Ay yayın ortasında qar yağdırmaq istəyən Qarğa, nə olub?

— Daha nə olacaq? Xır-xır Qurbağa igidlər igidi Ağkişini necə yeyibsə gözəllər gözəli Ağçiçək gözündən yaş əvəzinə od tökürmüş.

Bülbül doğrudan da bərk hirsləndi. Necə yanıqlı oxudusa bağçadakı bütün güllər gözlərini açdılar. Sən demə, bağçada bitən güllər əslində gül deyilməmiş, onlar gülə oxşayan quşlar imiş və yay yuxusuna gediblərmiş. Adamlar isə mürgüləyən bu quşları gül adlandırır onları qoxulayırmış. Eh, adamlar heç nəyin fərqi nə varmırlar. Elə ki, quşlar qış yuxusundan durdular uçub hərəsi bir tərəfə qaçdı.



F. Kəçəri adına
Azərbaycan ÜS-İctiş Uşaq
KİTABXANASI

INV. № 77180

Körpə nəğmənin nağılı

Nəğmələr harda yatır, yuvaları hardadır?

Əli Kərim

Biri vardı, biri yoxdu, bir nəğmə vardı. Bu nəğmə xoşbəxtlik haqqında idi. O, gündüz dildəndilə düşdü, hər tərəfi dolandı. Axşamüstü yorulub yatmaq istədi.

Bəs harada yatsın? Görəsən nəğmələr harada yatır? Körpə nəğmə bu suallara cavab tapa bilmədi. Axı, nə biləydi ki, nəğmələr harada gecələyir? Birdən göydə uçan yaşlı bir nəğmə gördü. Tez ondan soruşdu:

—Nəğmələr harada gecələyir?

—Yaxşı adamların ürəyində! — Yaşlı nəğmə bu sözləri deyib uçdu.

Körpə nəğmə uça-uça bir pəncərədən içəriyə girdi. Çarpayıda bir kişi xoruldayırdı. Daz başı qaranlıqda işıq saçırdı. Tüklü sinəsi körük kimi qalxıb-enirdi. Nəğmə yavaşca onun qulağına girdi. Sonra ürəyinə keçmək istəyirdi ki, səs eşitdi. Diqqətlə qulaq asıb gördü səs ürəyin içindən gəlir:

—Sabah tezdən yuxudan duran kimi Parisi bütövlükdə oğurla. Bir daşı da qalmasın. Qoy bu qədim şəhər tamam sənin olsun. Onun qədim naxışlı daşları, qalaları hamısı sənin olsun!

Kimse danışanın səsini kəsdi:

—Yox, Parisi yox. Orada nə var ki, ancaq qüllələr və qalalar! Sən Fransanı oğurla, üstəlik adamlarını da. Qoy sənin olsun!

Üçüncü bir səs daha güclü idi:

—Səsinizi kəsin! Boş-boş danışmayın. Bu adam bir-iki mağaza oğurlasa kifayətdir.



Nəyinə gərəkdi Paris, ya da lap Fransa?!

Mübahisə qızıışırdı. Körpə nəğmə uçub pəncərədən çıxdı. Bu oğrunun yanında qalmaq olmazdı. Onun ürəyində çox adam var idi, nəğməyə yer yox idi.

O, başqa bir pəncərədən içəri girdi. 40-45 yaşlarında sifəti çöpurlaşmış bir qadın yatırdı. Gözləri yarı yuxulu idi. Üzündəki qırışlar dəftər cızığına oxşayırdı. Körpə nəğmə qadının qulağına girdi. Ürəyinin qarşısında dayanıb qulaq asdı.

—Səhər yuxudan duran kimi bağçada bir quyu qaz, qoy adamlar ora yıxılıb ölsünlər.

—Onların ölməyinin sənə nə xeyri var?

—Xeyri olmasa da, zərəri də yoxdur. Ölsələr yaxşıdır.

—Yaman paxılsan ha...

Körpə nəğmə bu paxıl adamın ürəyindəki qara-qura fikirlərdən qorxdı, bir göz qırpımında pəncərədən çıxdı. O xeyli uçdu, dağların başından, dərələrin üstündən keçdi, gəlib hündür bir evin pəncərəsindən içəri girdi. Bu otaq bəzənmişdi. Divarlarda, yerdə nə qədər desən xalça vardı.

Büllur çilçıraq, qızıl qablar par-par parıldayırdı. Çarpayıda qoca bir kişi yatmışdı. Arıq uzun sifəti, qabağa əyilmiş çənəsi vardı. Nəğmə onun qulağına girib ürəyinə çatanda səs eşitdi:

—Ah, bütün dünya mənim olaydı. Lap böyük-böyük maşınlar, təyyarələr, raketlər, hamısı.

—Gözlərin doyardı onda?

—Əgər Günəşi və Ayı da mənə versəydilər, əlbəttə, gözlərim doyardı.

—Açgöz!

Nəğmə bu evdən də çıxmaq istəyirdi ki, kiçik çarpayıda yatan bir uşaq gördü.

Uşaq mışıl-mışıl yatırdı. Nəğmə onun qulağına girib ürəyinə çatanda bu sözləri eşitdi:

—Sabah yenə günəş doğaydı, sular axaydı...

Nəğmə uşağın ürəyinə girib gözlərini yumdu və şirin yuxuya getdi.

Siz də yatın, əziz balalar, gecəniz xeyrə qalsın.



Dovşanın adı

Canavar necə qovmuşdusa yazıq Dovşanın adı tamam yadından çıxmışdı. O, Canavarı aldadıb sakitləşdi. Birdən qabağına Kirpi çıxdı.

—Kirpi, ay Kirpi, sən bilmirsən mənim adım nədir? — deyə Dovşan tələsik soruşdu.

Kirpi dayanıb dərin fikrə getdi. Tüklərini qabardıb dedi:

—Sənin adın Yekəqulaqdı. Bəli, bəli, tamamilə əmin ola bilərsən ki, belədir. Bilirsən, səni niyə belə çağırırlar? Axı, qulağın hamımızinkindən uzundu. Amma bu nəyə desən dəyər. Özün üçün rahatca gəzirsən. Uzaqdan bir səs gəlsə, hamıdan qabaq eşidirsən.

Dovşan Kirpinin sözlərinə qətiyyənlə inanmadı. Heç belə də ad olar: Yekəqulaq?!

Birdən topaquyruq Dələni gördü, dedi:

—Səncə mənim adım nədir?

Dələ cavab vermək üçün heç fikirləşmədi də. Çünki fikirləşmək onun adəti deyildi. Buna vaxt hardaydı ki? Tez dedi:

—Çəpgöz! Sənə ona görə Çəpgöz deyirlər ki, zoğal dənələrinə oxşayan qəşəng gözlərin çəpdir. Belə gözlə lap uzaqları da görmək mümkündür.

Dovşan isə onun sözlərini heç eşitmədi də. Çünki bilirdi ki, adı belə deyil. O, qonur bir ayıya rast gəldi.

—Ayı qağa, siz bilərsiniz, mənim adım nədir? Tamam yadımdan çıxıb.

Ayı ağıllı görünmək üçün bir qədər fikirləşib dedi:

—Sənin adın uzağa tullanandı. — Az qaldı ki, özü də öz sözünə inanmasın. Çünki,



ömründə bu uzunluqda ad eşitməmişdi. Amma ayı meşənin ən böyük heyvanı idi. Sözün düzünü o da bilməyib daha kim biləcəkdə ki?

Ayı sözünün doğruluğunu təsdiq etmək üçün dedi:

— Bilirsən sənə niyə belə ad qoyublar? Çünki qabaq ayaqların arxa ayaqlarına nisbətən gödəkdə. İstəsən lap uzağa tullana bilərsən.

Dovşan istədi ayıya desin ki, bu uzunluqda ad olmaz, amma demədi. Belə desəydi, onda gör nə olardı.

Yenə getməyə başladı. Gördü ki, iki çaqqal bir-biri ilə mübahisə edir. Onlar kolun arxasında olduqlarına görə Dovşanı görmürdülər. Biri deyir:

— Sən Dovşan kimi qorxaqsan.. O biri cavab verirdi:

— Dovşan sənə özünsən. Elə buradaca Dovşanın adı yadına düşdü. İstədi yüyürüb onlara desin ki, heç mübahisə-zad eləməyin, Dovşan mənəm. Buna vaxtmı var idi? Tez geri qayıtdı. Əvvəl bayaqkı ayı ilə rastlaşdı:

— Heç bilirsiniz mənim adım nə imiş? Dovşan. Ayı üzgözünü turşudub dedi:

— Bu avaranı bir yaxşıca kötəkləmək lazımdır. Onda adı yadına düşər!

Dovşan ayının yanından elə getdi ki, bir də gözünə görünmədi. O, Dələyə rast gəldi:

— Bilirsinizmi? Sən demə mənim adım dovşan imiş. Dələ sürətlə şam ağacına dırmaşdı və dedi:

— Heç bilmirəm bu sözün mənə nə dəxli var. İstəyir sənənin adın lap Pələng olsun.

Dovşan yenə də oxuya-oxuya yolla getdi. Birdən bayaqkı Kirpiyə rast gəldi. Dedi:

— Bağışlayın, mənim adım Dovşan imiş!

Kirpi yenə dərin fikrə getdi. İynələrini əvvəlkindən də bərk qabardıb dedi:

— Deyəsən axı siz bikarsınız hə? Mən indiki cavanlara lap məəttəl qalmışam!

Kirpi kolun dibində görünməz oldu. Dovşan isə adı yadına düşdüyünə görə lap sevinirdi. Oxuya-oxuya çıxıb getdi.

Quyruq

Biri var idi, biri yox idi, bir quyruq var idi. Bu quyruq fikirləşirdi ki, görəsən kimin quyruğu olsun. Axırda belə qərara gəldi ki, ayı quyruğu olsa yaxşıdı.

Quyruq gedib ayının bədəninə yapışdı və başladı bu dünyada ömür sürməyə. O, meşədəki heyvanların quyruğuna baxıb gülürdü:

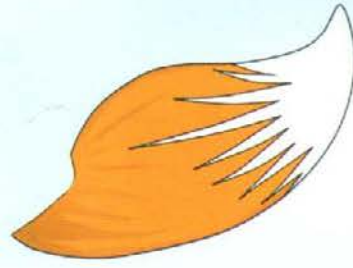
—Bir bunlara baxın, siz allah! Bunlar da özlərini quyruq yerinə qoyur. Siz bir o tülkü quyruğuna fikir verin, elə bil ot topasıdı. Hələ gör tülkünün ayaqlarını necə tumarlayır. Elə bil o yöndəmsiz ayaqları tumarlamasa, daha nə bilim, nə olar. Hələ o qoyun quyruğuna fikir verin. Necə də yayxanır. Bir nazlanır ki, gəl görəsən. Atın quyruğuna isə zəhmət çəkib baxmağınıza dəyməz. Onun əvəzinə elə süpürgə də bağlamaq olardı.

Birdən bu quyruq gördü ki, yolla bir insan gedir. Baxdı quyruğu-zadı yoxdu.

— M ə n b u insanlara lap məttəl qalmışam — dedi, — heç quyruqsuz da yaşamaq olar?

Quyruq gördü ki, insanın dalınca bir it qaçır. Aydını ki, onu tutmaq istəyir. İt insana çathaçatda o insan tullanıb ağaca çıxdı. İtin ağzi insanın şalvarından





ancaq bir parça qopara bildi.

—Quyruğu olsaydı

yəqin ki, tutardı — deyə quyruq fikirləşdi. Və belə qərara gəldi ki, insana quyruq qətiyyən lazım deyil. Bir azdan quyruğun başına bir iş gəldi. Axı ayı çömbəltmə oturmağı sevirdi. Elə oturan kimi, quyruq onun bədənindən düşüb qaçdı.

Çoxdandır ki, həmin quyruqdan bir xəbər yoxdur.



ZAHİD XƏLİL

**GÜNƏŞİ
QOPARTMAQ
İSTƏYƏN AYILAR**



**«Elm və təhsil» nəşriyyatının direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ**

Dizayner: Zahid Məmmədov

**Kitab «Elm və təhsil» nəşriyyat-poliqrafiya
müəssisəsində səhifələnib çap olunmuşdur.**

E-mail: nurlan1959@gmail.com

Tel: 497-16-32; 050-311-41-89

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4.



Əziz balalar! Zahid Xəlil bütün ömrünü uşaq ədəbiyyatına həsr etmişdir. Onun əsərləri dünyanın bir sıra dillərinə çevrilmişdir. Bu kitab yazığının sizinlə növbəti görüşüdür. Əsərlər xoşunuza gəlsə fikrinizi yazığa bildirə bilərsiniz.

zahidxalil@mail.ru

2 manat